

'Deze cv-ketel uit 1 Energiebus toert twee jaar door het land naar

Na bijna vijftig bezoeken, adviezen voor zo'n zeventuizend woningen, honderden foto's van borstweringen, ramen en ventilatiekanalen en vier filmreportages, maakt het energieteam van de Woonbond de balans op van twee jaar Energiebus-bezoeken. 'Als alle voorstellen van de Energiebusbezoeken worden uitgevoerd, kan veertig procent energie worden bespaard', aldus adviseur Onno van Rijsbergen. *Tekst: Susan Huijbregts, foto's: Jan-Reinier*

van der Vliet en Josje Deekens

Een van de eerste bezoeken van de Energiebus vond plaats op 10 februari 2009 in de Potgietierstraat in Utrecht (zie *Huurwijzer* 2009/1). Een woningcomplex van corporatie Mitros, met achttien beneden- en bovenwoningen, gebouwd in het begin van de vorige eeuw. Woningen zonder enige vorm van isolatie – zelfs geen dubbelglas – en zonder cv-installatie. Bewoner René Fleur zei toen: 'Alle ramen hebben nog enkel glas waardoor het bijna constant tocht. Ventileren kan ik nauwelijks, want de ramen aan de voorkant zijn vanwege inbraakgevaar dichtgeschroefd. Aan de achterkant zit alleen in de keuken een klein ventilatieklepje. Centrale verwarming is er niet. Stoken moet met een gaskachel in de woonkamer en een gevelkachel in de slaapkamer. De luchtvochtigheid is daar bijna honderd procent en dat is goed te zien aan de schimmelplekken in de matras. Om het nog enigszins warm te krijgen heb ik een elektrische radiator aangeschaft, maar dat is een enorme stroomvreter.'

Door de komst van de Energiebus is er het nodige veranderd. Sinds een paar maanden is Fleur terug in zijn opgeknapte woning. Er is een cv geplaatst, de plafonds en vloeren zijn geïsoleerd, er is dubbelglas en een combiketel. Hij is zeer te spreken over het resultaat. 'De aannemers hebben het heel goed opgepakt. Er werd rekening gehouden met persoonlijke wensen, de communicatie was prettig en alles is netjes uitgevoerd. Ik bespaar niet zoveel energie want eerst had ik alleen een gaskachel en nu cv. Ik betaal ook bijna honderd euro huur meer, maar het is veel comfortabeler. Ook de burens zijn tevreden. Het bezoek van de Energiebus en aansluitend de steun van consulent Ricky Bouwman

**BESPAAR
ENERGIE**
met de Woonbond

968 kan regelrecht het museum'

heeft bijgedragen aan het mooie resultaat. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad, maar het is echt een hele verbetering.'

Woonbondadviseur Joos Hamer is diverse malen met de Energiebus op pad geweest: 'Wat mij elke keer opvalt bij de onderzoeken is dat het slecht gesteld is met de ventilatie in woningen. Dat heeft indirect met energiebesparing te maken. Maar we nemen het wel altijd mee omdat goede ventilatie belangrijk is voor het wooncomfort. Bewoners hebben last van tocht en stoppen alle roosters dicht of zetten de mechanische afzuiging lager of uit. Dan wordt de ventilatie dus ontregeld. Bewoners weten vaak ook niet hoe de ventilatie precies werkt. De verhuurder plaatst bij renovatie dubbelglas en denkt niet aan de roosters. De bewoners krijgen de schuld van het ontstaan van de schimmel in de woning, maar zij kunnen er niets aan doen. Het is vaak een bouwtechnisch probleem.'

Den Helder

Op 18 mei 2009 was de Energiebus in de Boterzwin in Den Helder; 90 eengezinswoningen uit 1990 van corporatie Woontij. De koppen in de *Helderse Courant* spraken boekdelen: 'Bewoners Boterzwin zijn het goed zat' en 'Ketels in Boterzwin laten op zich wachten'. In 2005 al beloofde Woontij dat de keukens en twintig jaar oude cv-ketels vervangen zouden worden. Het werd jaar op jaar uitgesteld. 'In 2008 heb ik mijn rechtsbijstandsverzekering ingeschakeld', zegt Arnold Smit van de Bewonersvereniging Nieuwediep. 'Het was een taai strijd maar uiteindelijk worden alle cv-ketels vervangen in het buurtje Boterzwin.' In mei 2009 liet de

bewonersvereniging de Energiebus van de Woonbond komen. Door de publiciteit kwamen ook de huurders uit de wijk Doorzwin in actie. Woontij nam toen ook vervanging van de cv-ketels in Doorzwin op in de onderhoudsbegroting. 'Energiebesparing is bij de directie van Woontij tussen de oren komen te zitten. Dankzij ons', weet Smit. Het heeft er toe bijgedragen dat de sfeer tussen de verhuurder en de bewonersvereniging behoorlijk is opgeklaard. Nog een succes is dat er nu weer onderhoud wordt gepleegd aan woningen die Woontij te koop had gezet. En woningen die niet verkocht raken, worden weer te huur aangeboden. Maar de isolatie van veel woningen valt nog sterk te verbeteren. 'De ene buurman krijgt 300 euro terug van het energiebedrijf en de andere 150. We gaan ons sterk maken voor een correcte energielabeling en voor de woonlastenwaarborg. Met steun van de Woonbond.' →

Nu ook op Facebook en Twitter

Het laatste nieuws en de agenda van de energiebesparingsactiviteiten van de Woonbond zijn nu ook te vinden op Facebook (bespaar energie met de Woonbond) en Twitter (woonbond energie).

Piet Paulusma in Eindhoven

Als bijzondere actie had de Woonbond voor de deelnemers van het Klimaatstraatfeest vijf gratis energiebusbezoeken ter beschikking gesteld. Eén van de winnaars was het Centraal Wonen project Lismortel aan de Tourslaan in Eindhoven

van corporatie Wooninc. Op 30 maart 2010 was de Energiebus daar voor onderzoek samen met Piet Paulusma. Hij zond zijn weerbericht vanaf die locatie uit en het bezoek werd uitgezonden op SBS6.

Veel publiciteit

De bewonerscommissies die de Energiebus uitgenodigd hebben, wisten daar goed publiciteit aan te geven in kranten, op websites, radio en tv. Voor meer informatie: www.bespaarenergiemetdewoonbond/energiebus

Gevelrenovatie in de Potgieterstraat in Utrecht.

Zeist

→ Adviseur woningkwaliteit Onno van Rijsbergen heeft veel onderzoeken met de Energiebus verricht. 'Bewoners schakelen de Energiebus in omdat ze klachten hebben over de woningen', vertelt hij. 'Ik vind het iedere keer weer fascinerend om zaken te ontdekken die op het eerste gezicht niet opvallen, zoals het al of niet aanwezig zijn van isolatie. Dat is ook niet zo gek, want bewoners kunnen van de buitenkant niet zien of de gevel of het dak geïsoleerd is. Dat kunnen ze wel navragen, maar een doorsnee bezoek van de Energiebus schept vaak duidelijkheid over hoe het nu echt in elkaar zit. Daar zijn de bewoners blij mee en de verhuurder vaak ook.' Het bezoek aan de L-flat in Zeist, een galerijflat met 726 woningen van corporatie De Combinatie, heeft de meeste indruk op Van Rijsbergen gemaakt. Bij de oplevering in 1968 was de flat het grootste appartementencomplex van Europa. Nu behoort het nog steeds tot de grootste galerijflats van West-Europa. 'In de flat stond een enorme cv-ketel – ook uit 1968 – zijn uiterste best te doen om de boel een beetje warm te stoken voor ieder-

een', vertelt Van Rijsbergen. 'Het ding braakte daarbij zeer veel warmte uit. Die ketel kan rechtstreeks naar het museum, dacht ik. Het goede nieuws is dat De Combinatie flink aan de slag gaat in de L-flat. Allereerst komt er een nieuwe ketel. De woningen worden goed geïsoleerd, evenals het dak en de gevels. In ons advies van februari hebben we voorstellen gedaan waarmee theoretisch een energiebesparing van maar liefst tachtig procent gehaald zou kunnen worden. We hebben samen met de corporatie en de bewoners afgesproken om met de woonlastenwaarborg te gaan werken. De bewoners gaan meer huur betalen, maar dat wordt volledig gecompenseerd door een lagere energierekening. De renovatieplannen gaan door, want inmiddels is 77 procent van de bewoners akkoord met het voorstel.'

Aan dezelfde Laan van Vollenhove in Zeist is de Energiebus op 21 september 2010 op bezoek geweest bij de Montessoriflat van corporatie Seyster Veste. Een flat uit 1970 met 287 portiekwoningen over veertien verdiepingen. Van deze woningen zijn er ondertussen 60 verkocht. Er is dus sprake van verschillende eigenaren, wat het er niet makkelijker op maakt. Aanleiding voor de bewonersvereniging om de Energiebus in te schakelen, waren de vele klachten over tocht en kou. De woningen worden verwarmd via collectieve verwarming en het dak is nauwelijks geïsoleerd evenmin als de spouw van de kopgevels. De ramen in de verwarmde portieken hebben enkel glas. De meeste woningen hebben de energielabels E en F. Ton Mimpfen, coördinator leefbaarheid van Seyster Veste, nam aan het eind van de dag het rapport van het Energiebusbezoek in ontvangst: 'Ik vond de uitkomsten uit het rapport verrassend en verfrissend. In één dag is er een leuk en actueel verslag van de stand van zaken van de woningen gepresenteerd. Ik heb het bezoek niet als een bedreiging ervaren, zo van dan komt de Woonbond ons eens even vertellen hoe het in elkaar zit. Absoluut niet. Ik zag ook tijdens de presentatie van

De Energiebus in cijfers

- ◆ 47 bezoeken aan Den Helder tot Maastricht en aan Stadskanaal tot Goes en adviezen voor in totaal 6.573 woningen
- ◆ 33 keer werd een flatcomplex bezocht (4.994 woningen) en 13 keer eengezinswoningen (1.579 woningen)
- ◆ bij 25 bezoeken was er sprake van

collectieve verwarmingsinstallaties (4.009 woningen) en bij 21 van individuele verwarmingsinstallaties (2.564 woningen) ◆ bij 7 bezoeken ging het om seniorenwoningen (436 woningen) ◆ in 50 procent was er geen energielabel aanwezig, maar had de verhuurder er wel een beeld van. Waar het label wel bekend was zijn de meeste bezoeken (19 keer) gebracht aan woningen met label E en D (1.942 woningen).

het rapport de scepsis bij de afvaardiging van de vve en Seyster Veste als sneeuw voor de zon verdwijnen. Onno van Rijsbergen had een heel goed verhaal.' Op de vraag wat er nu gaat gebeuren met de aanbevelingen uit het rapport, antwoordt Mimpen: 'We gaan het zo spoedig mogelijk verder bespreken met de vve. We gaan de voorstellen uit het rapport één voor één neerzetten. De financiële kant van het verhaal is momenteel nog een hobbel. Maar waar we eenvoudige maatregelen kunnen nemen, gaan we dat in samenspraak met de vve ook doen.'

Diemen

Er zijn niet alleen corporatiewoningen bezocht. Tien keer is er een bezoek gebracht aan complexen van commerciële verhuurders, waaronder de Tarwekamp in Diemen op 3 juni 2009. Het is een complex uit 1978 van 106 etagewoningen, waarvan er sinds 2003 zo'n veertig zijn verkocht. De eigenaar is Nagron Nationaal Grondbezit bv en de beheerder is Redema. Aanleiding voor het inschakelen van de Energiebus waren de hoge stookkosten als gevolg van een matige isolatie, enkel glas in de slaapkamers en een verouderde ketel. 'Afgelopen zomer hebben we een nieuwe hr-ketel gekregen en warmtemetertjes, dus ik ga er van uit dat de afrekening lager uit zal vallen, maar dat weet ik nog niet', vertelt bewoonster Rosali Herder. 'Er staan meer verbetervoorstellen in het rapport van de Energiebus, maar daar is nog niets mee gedaan. Het rapport is voor kennisgeving aangenomen. Ik vind dat het gebouw erop achteruit gaat. Het motiveert ons ook niet echt om zelf iets te doen. We gebruiken wel spaarlampen en tochtstrips, maar alle warmte vliegt door de ramen naar buiten. Ik heb ook het idee dat ze steeds minder aan onderhoud doen.' Zo blijft er natuurlijk veel werk aan de winkel. Want, 'als alle voorstellen van de Energiebusbezoeken worden uitgevoerd, kan met gangbare, normale maatregelen veertig procent energie worden bespaard', weet Van Rijsbergen. 'En dat is waar het om gaat.' ←

Win een thermografische foto

Heeft u het gevoel dat u aan het stoken bent 'voor de buitenlucht'? Dan is er een grote kans dat de woningen in uw straat niet goed geïsoleerd zijn. Op een thermografische foto kunt u in één oogopslag zien hoe het staat met de isolatie van uw woningen. U maakt nu, samen met uw burens, kans op zo'n foto als u meedoet aan het Klimaatstraatfeest, de landelijke energiebesparingswedstijd. Vorig jaar deden er maar liefst 5.500 straten mee met het Klimaatstraatfeest. De Woonbond stelt dit jaar als speciale actie vijf thermografische foto's (elk ter waarde van € 500) ter beschikking. Daarnaast maakt u ook kans op één van de 500 straatfeesten of het Superstraatfeest. Deze actie loopt tot 1 januari 2011, dus geef u snel op via www.bespaareenergiemetdewoonbond.nl/klimaatstraatfeest.

Tijdens (geheel boven) en na (links) de renovatie in de Potgieterstraat. Foto boven: Onno van Rijsbergen van het Energieteam meet de ventilatiecapaciteit.